

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Освітній простір України

Науковий журнал
(випуск 5)

Івано-Франківськ

2015

**НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ ДВНЗ “ПРИКАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА”.**
(Освітній простір України. 2015 р. Випуск 5, 190 с.)

У журналі вміщено науковий доробок відомих українських та зарубіжних учених з актуальних проблем освіти дітей та молоді у сучасному полікультурному просторі в руслі її глобалізації.

Представлені результати наукових досліджень педагогічних, гуманітарних, психологічних та соціальних напрямів, які можуть бути використані науковцями, викладачами, аспірантами, студентами. Журнал розраховано також на всіх тих, для кого означені проблеми становлять науковий інтерес.

Видається з 2014 року.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань ВАК України.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20663-10463Р (від 15.04.2014 р.).

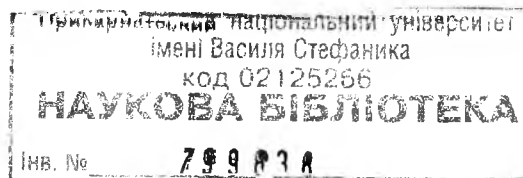
Друкується за ухвалою Вченої ради
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника”

Редакційна рада: д-р філол. наук, проф. В.В.Грещук (*голова ради*); д-р філос. наук, проф. С.М.Возняк; д-р філол. наук, проф. В.І.Кононенко; д-р істор. наук, проф. М.В.Кугутяк; д-р юрид. наук, проф. В.В.Луць; д-р фіз.-мат. наук, проф. Б.К.Остафійчук; д-р пед. наук, проф. Н.В.Лисенко; д-р хім. наук, проф. Д.М.Фреїк.

Редакційна колегія: д-р пед. наук, проф. Н.В.Лисенко (*голова редколегії*); д-р психол. наук, проф. І.Д.Бех; д-р пед. наук, проф. Н.М.Бібік; д-р пед. наук, проф. В.І.Бондар; д-р пед. наук, проф. Г.П.Васянович; д-р істор. наук, проф. В.С.Великочий; д-р філос. наук, проф. І.М.Гоян; д-р філол. наук, проф. В.В.Грещук; проф. соціол. Д.Девіс; д-р пед. наук, проф. Т.К.Завгородня; д-р психол. наук, проф. Л.Д.Заграй; д-р психол. наук, проф. З.С.Карпенко; д-р пед. наук, проф. Я.П.Кодлюк; д-р філол. наук, проф. В.І.Кононенко; канд. пед. наук, проф. В.І.Костів; д-р пед. наук, проф. Т.М.Котик; д-р філос. наук, проф. В.К.Ларіонова; д-р пед. наук, проф. М.М.Марусинець; канд. пед. наук, доц. Л.О.Мацук (*відповідальний секретар*); д-р філос. наук, проф. Г.Й.Михайлишин; доц. К.Молнар; д-р психол. наук, проф. В.П.Москалець; д-р пед. наук, проф. З.І.Нагачевська; канд. пед. наук, доц. М.І.Олійник; І.І.Орос; канд. пед. наук, проф. О.С.Рега; д-р пед. наук, проф. О.Я.Савченко; д-р соціол. наук, проф. І.Соріна; д-р політ. наук, проф. І.С.Цепенда; д-р філос., д-р пед. наук, проф. В.М.Чайка; д-р пед. наук П.Шандор; д-р філос. К.Ющак.

Адреса редакційної колегії:

76000, Івано-Франківськ, вул. Мазепи, 10, Педагогічний інститут
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

© ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. 2015
© Видавництво ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. 2015

Історія педагогіки

<i>Іванюк Ганна.</i> Тенденції розвитку сільської школи України (1972–1984 рр.).....	7
<i>Крамар Валентина.</i> Просвітницько-педагогічна спадщина П.П.Чубинського.....	14
<i>Олійник Марія.</i> Особливості змісту і форм організації професійної підготовки майбутніх вихователів у вишах України та країн Східної Європи.....	19
<i>Скоморовська Ірина.</i> Внесок Михайла Галуцинського в організацію культурно-освітньої роботи в Галичині.....	26
<i>Фаненштель Наталя.</i> Філософські та психологічні основи педагогічної концепції Степана Балея (1885–1952 рр.).....	31

Вища школа

<i>Бойчук Алла.</i> Професійна підготовка фахівців туризму у ПТНЗ в контексті регіональних вимог і потреб.....	37
<i>Борин Галина.</i> Формування професійної культури студента у процесі фахової підготовки.....	43
<i>Кафарська Ольга.</i> Вплив засобів масової інформації на формування громадянської культури студентської молоді.....	48
<i>Кириченко Іван.</i> Методична система формування творчих умінь майбутніх педагогів-художників із основ образотворчої грамоти.....	54
<i>Колісник-Гуменюк Юлія, Гуменюк Василь.</i> Професійно-етична культура фахівця медичного профілю: взаємозалежність між професійною культурою та етикою.....	62
<i>Лазарович Надія.</i> Нові підходи до підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах переходу на дистанційне навчання.....	70
<i>Липа Ірина.</i> Позакласна музично-просвітницька діяльність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.....	74
<i>Лісунова Людмила.</i> Структура і зміст естетичного сприйняття майбутніми вчителями образотворчого мистецтва творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.....	78
<i>Паріляк Лілія, Воробець Олексій.</i> Курс “Діалектна лексикографія” у системі професійної підготовки студентів-філологів.....	84
<i>Титунь Оксана.</i> Когнітивно-інформаційна складова готовності студентів до виховної роботи в початковій школі.....	88
<i>Чернявський Богдан.</i> Комп’ютерні технології навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва як предмет наукових психолого-педагогічних досліджень.....	93

Теорія виховання

<i>Кулик Іванна.</i> Особливості педагогічної підготовки юнаків-старшокласників до виконання соціальних ролей: чоловік – батько	98
<i>Лисенко Олександра.</i> Людина – суб'єкт, носій і творець цінностей: вітально-чуттєві цінності	103
<i>Матішак Маріанна.</i> Формування соціальної компетентності: напрями співпраці педагога з батьками молодших школярів	110
<i>Мацук Людмила.</i> Вплив сюжетно-рольових ігор на міжособистісне спілкування 4–5-річних дітей	115
<i>Парфанович Іванна.</i> Методологічні підходи до профілактики девіантної поведінки учениць сучасної загальноосвітньої школи	120
<i>Чупахіна Світлана.</i> Обдарована дитина: психолого-педагогічний аспект діяльності педагога в ДНЗ	127

Теорія навчання

<i>Вдовченко Віктор.</i> Теоретико-методичні підходи до розробки спеціалізацій “Художньо-проектна творчість”, “Декоративно-прикладне мистецтво”, “Основи дизайну” на профільному рівні підготовки учнів 10–11 класів у системі неперервної художньо-проектної освіти	134
<i>Кирста Наталія, Демків Тетяна.</i> Гендерна освіта: теоретичний аспект проблеми	141
<i>Козут Наталія.</i> Проблеми раннього навчання іноземних мов у німецькомовних країнах: сучасні педагогічні погляди	146
<i>Кравець Надія.</i> Системний підхід до формування пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку у пошуково-дослідницькій діяльності	150
<i>Лисенко Неллі.</i> Тенденції розвитку дошкільної освіти у сучасних європейських країнах: перспективи для творчих запозичень	156
<i>Марчій-Дмитраш Тамара.</i> Особливості організації навчальної діяльності молодших школярів у процесі вивчення іноземної мови	161
<i>Мельник Марина.</i> Особливості педагогічного пошуку обдарованих старшокласників	166
<i>Сливка Лариса.</i> Спрямованість навчально-виховного процесу школи на збереження і зміцнення здоров'я учнів: досвід педагогів республіки Польща	173
<i>Сліпчишин Лідія.</i> Метафоричне мислення як засіб смислового наповнення результату творчості майбутніх фахівців народних художніх промислів	178
<i>Шимків Інна.</i> Теоретичні засади внутрішнього моніторингу в освітній системі Німеччини	183

CONTENTS

THE HISTORY OF PEDAGOGICS

<i>Ivaniuk Anna.</i> Trends of the development of rural schools in Ukraine (1972–1984 YEARS)	7
<i>Kramar Valentyna.</i> Enlightenment–pedagogical heritage of P.P. Chubinskogo	14
<i>Oliynyk Marija.</i> The features of the content and forms of organization of professional training of future teachers in Ukraine and Eastern Europe	19
<i>Skomorovska Iryna.</i> The contribution of Mihailo Halushchinskiy in the organization of cultural and educational work in Galicia	26
<i>Fanenshtel Nataliia.</i> Philosophical and psychological foundations of pedagogical conception of Stephan Balei (1885–1952)	31

HIGHER SCHOOL

<i>Boichuk Alla.</i> Professional training of specialists for tourism at the vocational schools in the context of regional requirements and needs	37
<i>Boryn Galyna.</i> The improvement of future teachers' professional training based on a culturalogical approach	43
<i>Kafarska Olga.</i> The influence of media on the formation of civic culture of student youth	48
<i>Kyrychenko Ivan.</i> Methodical system of formation of creative abilities of future teachers the basics fine arts education	54
<i>Kolisnyk-Humenyuk Yuliya, Humenyuk Vasyl.</i> The interdependence of professional culture and professional ethics in the process of formation of professional and ethical culture of medical specialist	62
<i>Lazarovych Nadiia.</i> New approaches to training specialists of preschool education in the transition to distance learning	70
<i>Lypa Iryna.</i> After-school music educational activities as a part of professional training of future teacher	74
<i>Lisunova Liudmyla.</i> Content and structure of future teachers' aesthetic perception of fine and decorative applied art creations	78
<i>Paryliak Liliia, Vorobets Olexii.</i> The course “Dialect lexicography” in the system of professional training of linguists	84
<i>Tytun Oksana.</i> The investigation of students' cognitive and informative component of readiness to educational work at school	88
<i>Cherniavskyi Bogdan.</i> Computer technologies of future teachers of fine art training as an object of scientific educational research	93

7. Program edukacyjny "Moje dziecko idzie do szkoły". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wsse.rzeszow.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=301&Itemid=109>. – Загол. з екрану. – Мова пол.
8. Program "Mleko w szkole" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.arr.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=93&Itemid=100. – Загол. з екрану. – Мова пол.
9. Trajer M. Program "Owoce w szkole" – realizacja i skuteczność w kształtowaniu nawyków żywieniowych u dzieci / Marzena Trajer, Krystyna Krszhanowska // Roczniki ekonomii i rozwoju obszarów wiejskich. – Т. 99. – з. 2. – 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wne.sggw.pl/czasopisma/pdf/RNR_2012_T99_z2_s114.pdf. – Загол. з екрану. – Мова пол.

Content bases of healthsaving education of junior schoolchildren of Poland are analyzed in the article: educational and prophylactic programs, projects on strengthening health of junior schoolchildren. The task of school is the healthsaving education sent to forming a habit to care of the health and health of other people, and also on creation of favorable terms for a health. In Polish schools on all stages of educating strengthening of health comes true by means of physical education, biology, natural science (environment), domestic education and intersubject connections. Polish schools work on such educational and prophylactic programs, as: prophylactic program of fight against AIDS and HIV-infections, "Clean air round us", "My child goes to school", "Glass of milk", "Hold a form", "Fruit at school", "Healthy feed and physical activity in schools", "Does not smoke to me, please".

Key words: healthsaving education, junior schoolchildren, initial school, educational and prophylactic programs.

УДК 377.36

ББК 74.564 (4Укр)

Лідія Сліпчишин

МЕТАФОРИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ СМИСЛОВОГО НАПОВНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТУ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НАРОДНИХ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ

У статті розкривається роль метафори у розвитку творчого мислення, розглядається пізнавальний потенціал метафоричного мислення і важливість його застосування в процесі підготовки майбутніх фахівців для народних художніх промислів і ремесел у професійно-технічних навчальних закладах.

Ключові слова: творче мислення, метафора, художня творчість, фахівець народних художніх промислів, професійно-технічний навчальний заклад.

Постановка проблеми. Сьогодні в суспільстві відбуваються соціально-економічні зміни, які впливають на всі сфери життєдіяльності людини. Торкнулися вони і художніх традицій різних народних ремесел і промислів (вишивка, ткацтво, народний одяг, ковальство тощо). Спостерігається тенденція до відродження і вдосконалення ремесла, а для його збереження і поширення популяризуються народні промисли і фахова освіта для їх опанування. Удосконалення творчої індустрії пов'язане із застосуванням нових технік, технологій, матеріалів, появою нової тематики, але найважливішим шляхом удосконалення є розкриття творчого потенціалу фахівців із використанням сучасних положень науки щодо способів розвитку творчого мислення. На відміну від нехудожньої творчості, в якій думка відштовхується від образу, в художній творчості думка за допомогою метафори лине до образу, в якому концентрується смисл продукту творчості.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема метафори та її ролі в різних сферах життєдіяльності людини цікавила багатьох філософів, психологів, педагогів, літераторів і митців (А.Вежбицька, Л.Волинець, О.Годенко, М.Еліаде, В.Жаворонок, Е.Кассіер, Е.МакКормак, М.Мерло-Понті, І.Нечуй-Левицький, Х.Ортега-і-Гассет, М.Попович, Ж.П.Сартр, Ю.Степанов, Ф.Уілрайт, З.Чегусова). Проте розгляду ролі метафоричного мислення як засобу поглиблення смислу продуктів творчості сучасних фахівців народних художніх промислів не достатньо приділено уваги в педагогічній літературі.

Метою статті є розкриття ролі метафори у розвитку творчого мислення фахівців художніх індустрій та розгляд евристичних можливостей метафоричного мислення, які необхідно використовувати в процесі підготовки майбутніх фахівців для народних художніх промислів і ремесел в професійно-технічних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останній чверті ХХ століття почав спостерігатися підвищений інтерес до метафори як інструменту мислення. Це було викликано тим, що вона почало проявляти себе навіть у тих галузях, які зазвичай з нею не пов'язувались: масмедіа, назви товарів, реклама, спорт тощо. Через таку експансію метафори в різні сфери життєдіяльності суспільства почали розмиватися границі самого концепту метафори. У художньому тексті та в образотворчих мистецтвах її почали розглядати, як будь-який спосіб непрямого образного вираження смислу, характерний для кожного з них. Проте застосування метафори в тих сферах, які звернені до мислення, пізнання і свідомості, змусило вчених дослідити її конкретніше. Вона розглядалась у двох аспектах: метафора як номінативний прийом, техніка, що дає можливість досягнути семантичної місткості понять; метафора як ключ до розуміння основ мислення, завдяки якій формується подвійне уявлення про різні класи об'єктів. У цьому контексті стає зрозумілою роль, яку виконує метафора в створенні національної культури: "В метафорі почали вбачати ключ до розуміння основ мислення і процесів створення не лише національно-специфічного бачення світу, але й його універсального образу" [1, с. 6], а також, що: "Створюючи образ та апелюючи до уяви, метафора породжує смисл, який сприймає розум" [1, с. 10]. А закарбовується цей смисл в усних і матеріальних продуктах творчості народу.

Завдяки образному мисленню та інтуїтивному відчуттю схожості людина в побуті використовує метафору як невичерпне джерело ідентифікації різних об'єктів (життя пливе, теплий тон, дерево життя тощо), що знаходить своє відображення в об'єктах її творчості. Як зазначає Ю.Степанов, без метафори не існувало б лексики "невидимих світів", які відображають внутрішній світ людини, а також предикатів, які характеризують абстрактні поняття [8, с. 229]. Тому акт метафоричної творчості лежить в основі тих семантичних процесів, у результаті яких виникає термінологія, що стосується нових значень та їх нюансів, характерних для національної культури і різних її проявів. Слушною є думка Х.Ортега-і-Гассета про те, що: "Від наших уявлень про свідомість залежить наша концепція світу, а вона в свою чергу визначає нашу мораль, нашу політику, наше мистецтво. Виходить, що вся величезна будівля Всесвіту, наповнена життям, лежить на крихтливому і повітряному тільці метафори" [6, с. 77]. Е.Кассіер, досліджуючи сутність метафори, показав її евристичні можливості та сугестивність, на основі чого було здійснене нове оцінювання її пізнавальної функції. Було встановлено, що метафора: формує уявлення про об'єкт і визначає спосіб і стиль мислення про нього. Аналогії та асоціації між різними

системами понять породжуються ключовими метафорами, які закладають специфічні образи світу в різних сферах знання (психологія, етнографія, культурологія тощо) [4].

Створення смислової структури результату творчості пов'язане з відчуттям реальності та розвиненістю метафоричності мислення особистості митця: чим більша невизначеність буття, тим більше робиться спроб вийти за межі реальності за допомогою засобів і метафоричної інтерпретації його змісту. Справжня творчість має торкатися духовного світу особистості, сприяти його розвитку, створенню особистісної ієрархії цінностей, адже через творчість людина долучається до досвіду людства, поглиблює свої зв'язки у різних напрямках і явищах людського буття. Саме від її творчого начала залежить і майбутнє культури, яка або якісно розвивається, або занепадає, коли в ній процвітає псевдотворчість і плагіат.

Значну роль у розвитку творчого мислення відіграє метафора, в якій закодований образний зміст високого порядку узагальнення: “Метафора вбирає в себе, стискаючи до неймовірної щільності, величезний обсяг духовних рухів, об'єднуючи світорозуміння з світовідчуттям” [3, с. 138]. За рахунок високого ступеня щільності відновлюється єдність смислового поля, зникають межі між різними групами смислів, кожна з яких об'єднує певну групу понять. Метафоричне мислення дозволяє забезпечити цілісність контекстів культурної комунікації, яка має місце в життєдіяльності суспільства. Воно допомагає виявляти прихований зміст не тільки тексту, але й будь-якої форми матеріалізації думки. Наприклад, в основі складних орнаментів продуктів народного мистецтва (кераміка, вишивка, тканини, килими, художні вироби з дерева) є прості фігури, древні (архаїчні) символи. У цих символах закодований зміст існування людини, тому й з часів їх виникнення вони допомагають упорядкувати в свідомості людини неструктурований хаос різноманітних явищ. Через орнамент, який є комбінацією геометричних форм, художник підсвідомо відчував “єдність світу в його різноманітності” і бажав “відчути своє місце в ньому і на символічному рівні злитися з ним” [7, с. 388].

Особливістю української культурної традиції є те, що вона формувалася на перехресті різних культурних світів і за різних умов. Як наслідок з'явилися регіональні субструктури, які наклали суттєвий відбиток на характер і стиль не лише філософського мислення, але й на філософське підґрунтя творчої художньої діяльності. Як зазначає В.Горський, така яскрава “поліфонія культурних взаємодій Сходу і Заходу є чи не найвиразнішою особливістю культури України” [2, с. 28]. У культурологічному сенсі культурна “матриця” Заходу орієнтована на швидкі зміни предметного світу та соціальних зв'язків людей, в яких переважає техногенний менталітет, усвідомлення особистої відповідальності за наслідки власних ідей та дій, а Сходу – на соціальну спадщину, яка забезпечує відтворення традиційного типу розвитку, відданість певній естетичній системі, віруванню тощо. У цьому контексті набувають значущості “загальні закономірності виникнення, сутності й функціонування культурних цінностей окремих етнонаціональних спільнот і регіонів” [5, с. 8]. Інтегратором усіх видів життя етноспільнот стає національний образ світу, який тісно переплітає ментальне та естетичне сприйняття світу.

Українська культура хоч і пов'язана з Заходом і Сходом, має свої особливості, укорінені в її духовності. Як зазначає В.Горський, в Україні: “Духовна енергія поширюється по всьому простору культури, насичуючи будь-який витвір духу – чи то політичний трактат, чи релігійну проповідь, чи літературний, мистецький витвір – глибоким філософським змістом” [2, с. 21]. Тому в різних зонах української

культури має місце не сповідування формального підходу до досягнення дійсності через логіко-філософську освіченість, а більше на рівні безпосередньо-інтуїтивного досягнення світу через образ чи символ. Це означає, що духовний простір культури осмислюється суб'єктом не як щось об'єктивно-безособове, зовнішнє, а проживається особисто, як свою долю. Для української культури така філософія є інтегруючою, вона створила певну характерну “матрицю” з особливим духовним змістом, яка відображає модель світу, що панує в певному типі культури та історичному часі. З її допомогою осмислювалися межі людського існування. Ця модель світу змінювалася залежно від типу мислення, який панував у певні періоди розвитку української культури: в ранньому періоді з IX століття увага акцентувалася на проблемі “людина–Бог”; в XVI–XVIII століттях під впливом переважно західних сусідів починається усвідомлення суперечливої природи людини, непорядкованості світу, залежності від сил природи, тому сформувався погляд на світ, як на театр, де кожному відведено своє місце, головною проблемою стає відношення “людина–Всесвіт”; в XIX–XX століттях під впливом західноєвропейської традиції романтизму модель світу збагачується проблемою “людина–нація”.

В українській художній культурі і творчості життєвий світ людини знаходиться між такими культурними екзистенціалами, як Дім, Поле, Храм, Небо і Земля. Вони лягли в основу провідної естетичної ідеї, яка стала інтегратором етнонаціональної естетики і художньої культури. На думку В.Личкова, ця ідея пов'язана з світовідношенням як святовідношенням, яке полягає у виявленні “універсальної цінності *sacrum*'у в українській “культурній душі” з її глибокою релігійністю та естетизмом, а відтак софійністю, кордоцентризмом, містеріальністю” [5, с. 74]. Українській художній творчості притаманні втаємниченість, замилювання світом, поетична чутливість, налаштованість на вищі сакральні цінності та екофіліяльність. У ній естетична ідея об'єктивується через різні архетипи (першообрази творчості), зокрема, *сад, дивосад, птах, ніч, небо поле, храм, квіти, дерево* тощо. Тому в кожному продукті художньої народної творчості закладено духовний метафізичний зміст, що свідчить про невмирущість естетичного простору (естетосфери) України і здатність до відтворення на новій основі.

Звернення до народних основ творчості як професійних митців, так і самоуків було викликано тим, що народне мистецтво зберегло ті риси, які так цінують сучасники: почуттєва безпосередність, простота, наївність. Завдяки цим рисам, які уособлені в творі народного мистецтва, будь-яка людина розуміє його сутність і сприймає все суще як універсум, частиною якого є і вона. Раціоналізація діяльності митця породжує дилему, розв'язок якої дає різні відповіді залежно від обраної позиції: старий вид творчості чи новий. Новий вид творчості призвів до забуття попереднього, але дозволив наблизити споживачів до продуктів творчості майстрів через тиражування. Яскравим прикладом є ситуація з фотомистецтвом і гравюрою на емалі, яка в часи розквіту фотографії виявила свою обмежену елітарність і приреченість. Що ж до народної творчості, то ставлення до неї теж є різним із позицій західноєвропейського і східноєвропейського підходів. Західноєвропейські митці шукали стимул до оновлення зображувальних форм в екзотичних країнах, а східноєвропейські – на ярмарках, у селах, тобто на рідній землі. В українському мистецтві на східноєвропейських позиціях стояла група професіональних митців на чолі з М.Бойчуком. Їх діяльність охоплювалася програмою “народності”, яка ґрунтувалася на засадах конкретного образотворчого начала, яким наповнені роботи самодіяльних митців.

В Україні є багато осередків народного декоративно-прикладного мистецтва, в яких творять народні майстри як в домашніх умовах, так і в організованих виробництвах. Серед них відома, наприклад, Яворівська школа художніх ремесел, яка відіграє значну роль у підготовці кадрів для творчої індустрії. Естетичний простір Яворівщини наповнений метафізичним змістом давніх мотивів у декоруванні, характерних для її народного мистецтва (дерево з симетричними гілками, качечки, вербівки, розетки тощо), які в сучасних умовах переосмислюються і підпорядковуються новим художнім завданням. Народний майстер завдяки метафоричному мисленню виробляє власний стиль, спираючись на традицію. У кожному його творі втілені національні духовні скарби, віднайти які може особистість, що вміє їх трактувати, а не лише наслідує художнє вирішення і прийоми роботи. Шлях до цього уміння відкриває Майстер, адже часточка його душі живе в роботах учнів, що збагачує творчі здобутки осередку народного мистецтва.

Висновки. Таким чином, розкриваючи зміст метафор, учні професійно-технічного навчального закладу художнього спрямування вчаться встановлювати зв'язки між поняттями, що створює передумови для розвитку здібності критичної рефлексії, а також розуміння символів, закодованих у творах художньої творчості. На основі колективного освоєння традицій, що склалися у процесі творчої праці поколінь майстрів народних художніх промислів, сформувалися традиції певних регіонів, які увійшли до художньої спадщини країни. Звернення до цієї спадщини допомагає збагатити індивідуальну творчість сучасних фахівців новими ідеями, але які вже можуть розквітнути на новому ґрунті, створеному прогресом.

1. Арутюнова Н.Д. Метафора и дискурс [Текст] / Н.Д.Арутюнова // Теория метафоры: сборник / Вступ. ст. и сост. Н.Д.Арутюновой; общ. ред. Н.Д.Арутюновой и М.А.Журиной. – М. : Прогресс, 1990. – С. 5–32.
2. Горський В. Філософія в українській культурі (методологія та історія) [Текст] / В.С.Горський. – К. : [Центр практичної філософії], 2001. – 236 с.
3. Гусев С.С. Наука и метафора [Текст] / С.С.Гусев. – Ленинград: Изд-во Ленинградского университета, 1984. – 152 с.
4. Кассирер Э. Сила метафоры [Текст] / Э.Кассирер // Теория метафоры : сборник / Вступ. ст. и сост. Н.Д.Арутюновой; общ. ред. Н.Д.Арутюновой и М.А.Журиной. – М. : Прогресс, 1990. – С. 33–43.
5. Личкова В.А. Філософія етнокультури. Теоретико-методологічні та естетичні аспекти історії української культури [Текст] / В.А.Личкова. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2011. – 196 с.
6. Ортега и Гассет Х. Две великие метафоры. [Текст] / Х.Ортега и Гассет // Теория метафоры: сборник / Вступ. ст. и сост. Н.Д.Арутюновой; общ. ред. Н.Д.Арутюновой и М.А.Журиной. – М. : Прогресс, 1990. – С. 68–81.
7. Петрушин В.И. Психология и педагогика художественного творчества [Текст]: учебн. пособие / В.И.Петрушин. – 2-е изд. – М. : Академ. Проект; Гаудеамус, 2008. – 490 с.
8. Степанов Ю.С. В трехмерном пространстве языка. Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства [Текст] / Ю.С.Степанов. – М. : Наука, 1985. – 336 с.

The role of metaphors in creative thinking development is lightened, the cognitive potential of metaphorical thinking and the importance of its use in the preparation of future professionals for folk arts and crafts in vocational school is considered.

Key words: *creative thinking, metaphor, arts, folk arts and crafts specialist, vocational school.*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГО МОНІТОРИНГУ В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ НІМЕЧЧИНИ

У статті розглянуто сутність, принципи та форми організації внутрішнього моніторингу в освітній системі Німеччини. Окреслено зміст програм моніторингових досліджень. Проаналізовано методи внутрішнього моніторингу. Зроблено висновок щодо важливості осмислення продуктивних тенденцій зарубіжного шляху організації моніторингових досліджень в контексті зближення та взаємозбагачення національних освітніх систем.

Ключові слова: *внутрішній моніторинг, методи внутрішнього моніторингу, оцінювання, якість освіти.*

Постановка проблеми. В умовах трансформаційних процесів світового виміру (глобалізація, інтернаціоналізація, швидкий розвиток інформаційних технологій) освіта розглядається як вирішальний фактор суспільного поступу, один із найважливіших інструментів розв'язання ряду актуальних соціально-економічних проблем, забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності сучасних держав на глобальному ринку робочої сили та послуг. Об'єктивний аналіз зарубіжного досвіду, розвитку європейської педагогічної думки відкриває простір для різновекторного осмислення проблем вітчизняної системи освіти у форматі реалізації нових запитів та устремлень, корекції власних розрахунків і помилок, посилення національної ідентичності, сприяє прийняттю оптимальних рішень та успішній реалізації потенційних можливостей освітньої галузі.

Напрацьований Німеччиною багатолітній досвід та сучасні інноваційні підходи щодо моніторингу якості освіти набувають особливої цінності для України, яка приділяє значну увагу проблемі аналітичної оцінки та корекції інформаційного матеріалу з метою відстеження функціонування вітчизняної освітньої системи, прогнозування динаміки та основних тенденцій її розвитку, виявлення відхилень від освітніх стандартів та прийняття адекватних ситуації управлінських рішень у контексті створення умов для якісної освіти. Погоджуємось із думкою О. Локшиної, яка зазначає, що глобальний характер проблем зумовлює потребу спільного пошуку країнами шляхів їх розв'язання, тому порівняльні дослідження набувають особливої значущості [2, с. 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Палітра доробків вітчизняних науковців, які працюють над різними аспектами проблеми моніторингу якості освіти, є досить різноплановою. Її характеризують дослідження І. Іванюк (міжнародні порівняльні дослідження як інструмент моніторингу якості освітніх систем), В. Корсака (вимірювання ефективності освіти), О. Локшиної (моніторинг якості освіти: світовий досвід), Т. Лукіної (види моніторингових досліджень в контексті якісної освіти), О. Ляшенко (освітні системи як об'єкт моніторингу якості освіти) та ін. Втім, попри існуючі напрацювання, відсутні цілісні дослідження організації внутрішнього моніторингу. Саме цим обумовлено вибір досліджуваної проблематики, при цьому наша увага сфокусована на осмисленні продуктивних тенденцій внутрішнього моніторингу в освітній системі Німеччини у форматі врахування психолого-педагогічних закономірностей, принципів, функцій управління освітніми системами з позицій якості.